

lijke chef van het *Reichssicherheitshauptamt*, had 'abgestimmt'¹ en negen dagen later, 27 juli, gaf hij de algemeen inspecteur van de Nederlandse Landwacht (dat was van Geelkerken, plaatsvervangend leider van de NSB)

*'den dienstlichen Befehl, dass diensttuende Angehörige der Landwacht Niederlande genau so wie Angehörige der Ordnungs- und Sicherheitspolizei, dort, wo sie auf Terroristen und Saboteure stossen, die im Besitz von Waffen sind, diese unverzüglich im Kampf niederzumachen haben.'*²

Men ziet: in twee brieven sprak Rauter van 'Terroristen' (te interpreteren als gewapende illegale werkers) 'und Saboteure' — moest hij nu inderdaad andere gearresteerde illegale werkers *en bloc* hoogstens naar concentratiekampen sturen? Hij en stellig ook anderen beschouwden dat als absurd, immers: in talloze gevallen hadden in bezet Nederland Duitse rechtbanken sinds '41 doodstraffen opgelegd bijvoorbeeld aan personen die illegale bladen en pamfletten hadden uitgegeven of verspreid, spionage hadden bedreven of aan stakingen hadden deelgenomen. In '47 beweerde Rauter dat 'in augustus, vermoedelijk midden augustus' ('44), een bevel was binnengekomen van het *Reichssicherheitshauptamt* hetwelk inhield dat de *Sicherheitspolizei* 'in de plaats van de opgeheven rechtbanken (zou) treden en tegen misdrijven de maatregelen treffen die de rechter ook had kunnen opleggen, in zeer vereenvoudigde vorm (doodstraf, concentratiekamp, arbeidsinzet of vrij spraak)'; bovendien was de *Sicherheitspolizei* voortaan 'gerechtigd en verplicht, represaillemaatregelen te nemen.'³ Het bevel waarop Rauter zich beriep, is niet bewaard gebleven, maar het is in hoge mate waarschijnlijk dat het *Reichssicherheitshauptamt* inderdaad zulk een instructie heeft gegeven (die dus aanzienlijk verder ging dan Keitel had bepaald).⁴ Overigens wijzen wij er op dat Rauter blijkens zijn brief van 18 juli toen al in drie gevallen, kennelijk conform een voorstel

¹ Brief, 19 juli 1944, van Rauter aan dr. Bender (*HSSuPF*, 4 c). ² Brief, 27 juli 1944, van Rauter aan C. van Geelkerken (a.v.). ³ BG-Den Haag, procureur-fiscaal: p.v. inz. Rauter (30 dec. 1947), p. 9-10 (Doc I-1380, b-17). ⁴ Lages, chef van de *Aussenstelle*-Amsterdam van de *Sicherheitspolizei und des SD*, en Haase, chef van de *Aussenstelle*-Groningen, hebben na de oorlog verklaard dat het *Reichssicherheitshauptamt* medio augustus een instructie heeft doen uitgaan als door Rauter bedoeld. Volgens beiden had over die instructie in Den Haag een bespreking plaatsgevonden onder leiding van Schöngarth. Daar zou Lages er op gewezen hebben dat hij het onmiddellijk executeren van belangrijke illegale werkers allerminst dienstig achtte voor een effectieve bestrijding van de illegaliteit en Schöngarth zou toen hebben goedgevonden dat de *Aussenstelle*-Amsterdam de betrokkenen eerst aan de gebruikelijke eventueel langdurige verhoren zou onderwerpen. Haase zou zich meer algemeen tegen het *Führerbefehl* en de instructie van Kaltenbrunner hebben uitgesproken. 'Darüber war', aldus Haase, 'der